

רבינו גרשום

אחרי גישרי דרוגנג. על בי גשרים רחוקים זה מזה על אותו נהר שנקרא דרוגנג והיה השדר דולג מפרד זה לפרד זה. וזהו נקיש השדר תרי כסי דין בדיה ובהדיה דהוה דולג הוה מריק מהאי כסא להאי כסא. ולא נוטף שלא היה נוטף מאותן כוסות לארץ אפי' טפה אחת: ואותו היום. היה רוח סערה גדולה שהיו עולים יורדי הים באניות עד לב השמים ויורדי עד תהומות מכח הרוח ואפי' לא נפל הטפה לארץ: ושמעוה בי מלכא דשריין: שהשדר היה עושה כן לעיני הכל לפי שאין דרכו של שדר להראות עצמו כל כך: והרגוהו. שהיה מגלה סודם: אורזילא בר יומא. ראם שלא היה לו אלא יום אחד שנוכל: ומא כותשא. כלומר עשה רעי ומרוב אותו רעי סיכר את הידרן שלא היו המים יכולין לרוץ עד שהיה נשטף: אקרוקתא. ספרדע: באקריא דהגרוניא. כאותו ריך שר אנרוניא: פושקנצא. עורב נקבה ובלעה לתנינא ואחריכ עלה לה וחתב על אילנות: אם כל הני אי לאו דחתויה לאותו אילן לא הימני. שהיה סובל שום על בעולם כל כך. שנכנס על אותו שר קטן שנקרא אכלה טינא בנחוריו והשליכו הים לגורא כלומר לשפת הים לפי שאין הים סובל שום מראוס בתוכו וחרבו מיניה שתין מחוזי כשהשליכו הים: דיתבא ליה חלתא אנביה. שהיה חול הים מקובצת על גביו: וקדיח. עשבי והגדילו עשבים על החול: בין שיצא לשיצא. בין ב' סנצוריו של דה הלכה הספינה ג' ימים וג' לילות והרג היה עולה כנגד שטף המים ואינו יורד עם השטף: ומקדמה ליה הספינה לפי שהיתה הולכת. במהירות יותר מן החוק: גילדנא דימא. דג של ים שכך שמו: חצינא. גרין: וזו שדי עמדי. שהיה ראשו מגיע לשמים: דשמטי גרפייהו משמניהו. שהיו גופלות הנוצות שלהן מן השומן: דליא ליה גפא. רמו לו זהו חלקך לכייה הגדולה: עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין. לפי שמרוב עונותם מעכבין קץ משיח לפי ומצערין להני אווזין לפי שמרוב שמנותם יש להם צער בעלי חיים: ומרח ליה. והיה בקי כל כך שהיה אומר האר אורחא וכי: אפכית לי' האי ארעא להאי ארעא לנספותא אם היה בקי כל כך: דדמו במאן דמיבסמי. שהיו שוכבין כעין ישנים המבושמים מרוב בשמים:

עג:

הבי גרסי' **לדידי חזי** **אי אורזילא** **בר ראימא** **דהוי** **בי הר תבור**. פירוש עופר של ראם הכר ומתרגמין עופר האילים אורזילא **דליילא** **וכן בסוף זכמים** (דף קיג: ושם ד"ה אורזילא) **דלמר** **התם בשלמא** **לרי' יוחנן דלמר** **לא ירד מבזל לאי' היינו דקס רימא התם אלא לר"ל רימא היכא קס א"ר ינאי גוראות הכניסו לתיצה ופרין והלמר רצה בר בר חנה לדידי חזי לי אורזילא דבר ראימא דהוי כי הר תבור ואי גרסי' אורזילא דימא היינו דג שזיס א"כ מאי קשיא ליה האמרינן צפ' קמא דקדושין (דף יג.) לא נגזרה על דגיס שזיס. ר"מ ור"י: **ואפי'ק** **כופתא**. היינו רעי כדלמר צחלק (פסהדרין דף טז:) **אחמיניה ואיתיב** **צטולא דכופתא דחמריה: ודמו** **במאן דמיבסמי**. מכלן משמע כמ"ד צחלק (שם דף קי:) **מתי מדבר יש להן חלק לעולם הזה:****

וגנו

הוויא **שתין בתי אתא תנינא בלעה** **אתא פושקנצא** **ובלעה לתנינא** **וסליק יתיב באילנא** **תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא** **אמר רב פפא** **בר שמואל** **אי לא הווי התם לא הימני** **ואמר רבה בר בר חנה** **זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא** **אדיתבא ליה אכלה טינא באוסיי'** **א** **ואדחוהו** **מאי ושדוהו לגורא** **וחרוב מיניה שתין מחוזי ואכול מיניה שתין מחוזי ומלחו מיניה שתין מחוזי ומלאו מחד גלגלא דעיניה תלת מאה גרבי משחא וכי הדרן א** **לבתר תריסר ירחי שתא חזינן דהוה קא מנסרי א** **מגרמי מטללתא ויתבי למבגינהו הנך מחוזי** **ואמר רבה בר בר חנה** **זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דיתבא ליה חלתא אנביה וקדה אנמא עילויה סברינן יבשתא היא וסלקינן ואפינן ובשלינן אנביה וכד חם גביה אתהפיך ואי לא דהוה מקרבא ספינתא הוה טבעינן ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וסגאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכוורא תלתא יומי ותלתא לילותא איהו בוקיפא ואנן בשיפולא וכי תימא לא מסגיא ספינתא טובא כי אתא רב דימי אמר במיחם קומקומא דמיא מסינא שתינ פרסי ושאדי פרשא גירא וקדמה ליה ואמר רב אשי ההוא גילדנא דימא הווי ראית ליה תרי שייצי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההוא ציפרא דקאים עד קרצוליה במיא ורישיה ברקיע ואמרינן ליכא מיא ובעינן לחות לאקורי נפשין ונפק בת קלא ואמר לן לא תיחותו הכא דנפלת ליה חציצא' לבר נגרא הא שב שני ולא קא מטיא אארעא ולאו משום דנפישו מיא אלא משום דרדפי מיא אמר רב אשי ההוא זיז שדי הוא דכתיב וְזִז שְׂדֵי עַמְדִּי ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא וחזינן הנהו אווזי דשמטי גרפייהו משמניהו וקא נגדי נחלי דמשחא מתותייהו אמינא להו אית א לן בגוייכו חלקא לעלמא דאתי חדא דלי א גרפא וחדא דלי אממא כי אתאי לקמיה דרבי אלעזר אמר לי עתידין ישראל ליתן עליהן את הדין (סימן כעפרא דתכילתא טרקתיה עקרבא לסלתיה) ואמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קא אזלינן במדברא ואיתלוי בהדן ההוא טייעא דהוה שקיל עפרא ומורח ליה ואמר הא אורחא לדוכתא פלן והא אורחא לדוכתא פלן אמרי' ליה כמה מרחקינן ממיא ואמר לן הבו לי עפרא יהיבנן ליה ואמר לן א תמני פרסי תנינן ויהבינן ליה אמר לן דמרחקינן תלתא פרסי אפכית ליה ולא יכילית ליה א אמר לי תא אחוי לך מתי מדבר אזלי חזיתניהו ודמו כמאן דמיבסמי וגנו**

דמים של ים אינן נוצעין אללא ע"י רוח הולכין בהן: **כמיחם קומקומא דמיא**. כשיעור שמחממים קומקומום של מים חמים: **ושדי פרשא גירא**. כשהיה שום אדם יורה צדק וצקשת על שפת הים לארץ הוה חזינן דקדמה לה ספינתא לגירא: גילדנא. שם דג קטן הוא. כלומר דג זה הוי מדגים קטנים שזיס: **פרי שילי**. אצל שאר דגים שזיס איין להם אללא סנפיר אחת בלחצנע הגב: **וחזינן להבוא ליפרא כו'** גרסינן: **אמרינן לינא מיא**. היינו סבורין שאינן עמוקים הואיל ולא קאי צמיא אללא עד קרלוליה: **חזילא**. גרזן או מענד: **לבר נגרא**. חרש עזיס: **ולאו משום דעמיקי מיא**. מהלך שבע שנים לא הגיע החזילא לקרקע אללא משום דרדיפי מיא מתוך חריפות הנהר לא היה נללל עדיין ולא מחמת העומק בלבד: **עמדי**. ראשו מגיע לרקיע: **דשמטי גרפייהו**. גופלות נוטה שלהן מרוב שומן: **דליא לי גרפא**. הגביהה לי הכנף. רמו זה חלקך לעתיד לבא: **ליטן עליהם אם הדין**. שצחטאחם מתעכב משיח ויש להם כבר בעלי חיים מחמת שומנן: **טייעא**. סוחר ישמעאל: **והפרינן**. האץ עפרא צהאי עפרא לנסותו אם היה צקי כל כך: **אמר לי**. ההוא טייעא תא ואחוי לך: הכי גרסי' **אזלינן חזיפינהו ודמו כמאן דמיבסמי**

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

אפרי גשרי דרוגנג. שם אותו הנהר. והיו רחוקין זה מזה והיה **א** מ דלג מפרדה זו לפרדה זו: **פרסי כפא דחמרא**. שניהם מללסים יין והיה מוריק תרוייהו צידה זה צמוך זה צהדי דקמשוור ואינו נשפך אפי' טפה אחת ואע"פ שהיה אותו יום רוח סערה שהיו עולין יורדי הים צאניות עד לשמים ויורדין

עד תהומות מכח הרוח ואף על פי כן לא נפלה טפה לארץ: **יעלו שמים וגו'**. פסוק הוא גבי יורדי הים כספר תהלים: ה"ג שמעין צי מלכא וקטלוהו. צי מלכא דשידי שאין דרכו של שדר להראות' לצני אלס והרגוהו מפני שהיה מגלה סודם. ואית דלמר צי מלכא קיסר שהיה ירא שלא יטול המלכות ממנו שהיה אותו שדר מלכא הצא על השידה והיה דר צין האנשים: **אזוינא צר יומא**. ראם צן יום אחד דלותו היום נולד: **כי הר סצור**. כן היה גדול: צי **מרצעסא דרישיה**. מקום הנחת ראשו כששוכב על הקרקע: **רמא כופסא**. הטיל ריעי וסכר הריעי לירדנא לפי שעה עד שמסמסוהו המים מעט מעט: **אקרוקסא**. נפדרע: **כאקרא דהגרנויא**. גדול היה כלאותו כרך: **ואקרא דהגרנויא כמה הוה שטינן צסי**. הגמרא קאמר ליה: **אסא טנינא**. רצה קאמר ליה: **פושקנצא**. עורב נקצה: **צאילנא**. על ענף אחד כדרך העופות: **לא הימני**. לא האמנתי: **כוורא**. דג: **אכלה טינא**. שרץ קטן: **צאוסייס**. צנחיריו של דג ככנס השרץ. ונראה לי דהיינו כילצית כדלמר'י בעלמא (שפת שו: ע"ט) שלשה' אימות הן א חלש על הגבור אימת כילצית על ליתן: א ואדחיוהו מיא. הדחיוהו המים והשליכוהו' כדרך ים שאינו סובל דבר מת: **חרבו מיניה שטינן מחוזי**. שהשליכו א על ששים כרכים ושיצדן כולן שהיה גדול כל כך: ואכלו מיניה שטינן מחוזי. שדודנו לח: **ומלחו מיניה שטינן מחוזי**. אחרים שהיו רחוקים משם ומלחו ממנו ונשאוהו למקומן: **מחד גגלנא דעיניס**. מגלגל עינו לקחו שמן תלת מאה גרבי: **לשנה אחרם הוו מנסרי**. לבנות מעצמות הדג אותן מחוזי שהפיל: **חלסא אגביה**. שהיה חול א נקצן על גבו: וקדחו. עשזים על החול: **וסצרינן יצנסא**. איי הים היא: **שילא**. סנפיר: **צין שילא לשילא**. א סנפירין צגב הדג אחת לצד הראש ואחת לצד הזנב: איסו בוקיפא. שהיה הולך כנגד הרוח ואנן אזלינן בשיפולא כמו שהרוח הולך

דמים של ים אינן נוצעין אללא ע"י רוח הולכין בהן: **כמיחם קומקומא דמיא**. כשיעור שמחממים קומקומום של מים חמים: **ושדי פרשא גירא**. כשהיה שום אדם יורה צדק וצקשת על שפת הים לארץ הוה חזינן דקדמה לה ספינתא לגירא: גילדנא. שם דג קטן הוא. כלומר דג זה הוי מדגים קטנים שזיס: **פרי שילי**. אצל שאר דגים שזיס איין להם אללא סנפיר אחת בלחצנע הגב: **וחזינן להבוא ליפרא כו'** גרסינן: **אמרינן לינא מיא**. היינו סבורין שאינן עמוקים הואיל ולא קאי צמיא אללא עד קרלוליה: **חזילא**. גרזן או מענד: **לבר נגרא**. חרש עזיס: **ולאו משום דעמיקי מיא**. מהלך שבע שנים לא הגיע החזילא לקרקע אללא משום דרדיפי מיא מתוך חריפות הנהר לא היה נללל עדיין ולא מחמת העומק בלבד: **עמדי**. ראשו מגיע לרקיע: **דשמטי גרפייהו**. גופלות נוטה שלהן מרוב שומן: **דליא לי גרפא**. הגביהה לי הכנף. רמו זה חלקך לעתיד לבא: **ליטן עליהם אם הדין**. שצחטאחם מתעכב משיח ויש להם כבר בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שומנן: **טייעא**. סוחר ישמעאל: **והפרינן**. האץ עפרא צהאי עפרא לנסותו אם היה צקי כל כך: **אמר לי**. ההוא טייעא תא ואחוי לך: הכי גרסי' **אזלינן חזיפינהו ודמו כמאן דמיבסמי**

וגנו

מסורת הש"ס

^{[א] נצחמים קינ: ע"ט ושם אימא רבה בר בר חנה וכו"א צ"י דהכא' [ב] נצחמים קינ: אימא כבא וע"ט כנש"י, [ג] נגי' מוס' מולין סו: ד"ה קוקלמי דיתבא ועיילא ליה טונא באוסיי' וכו', [ד] י"ל תילנא. רש"ט, [ה] ינא ואמר רבה בר בר חנה א"ל ההוא טייעא תא, [ו] כס"א: להיילאות, [ז] נשם אימא: תמשה', [ח] ס"א וחדמיה, [ט] כס"א טסף: לביצה,}

תורה אור השלם

- יעלו שמים קרדו תהומות נפשים בריעה תתמוגז: תהלים קו כו
- ידעמי קל עוף הרים וזיו שדר עקדי: תהלים ג יא

הגהות הב"ח

^{[א] גב' ונקיט מרי כסי דחמרא: שם טינא כלוסי: רמת ואדחיוהו: [ב] שם ובי דקין ואחאן נכמר מריסר וכו': [ג] שם מנסרי כשוירי מגרמי וימני כל"ל ותיבת מטללתא נמחק: [ד] שם אית לי צנחיריו וכו': [ה] שם דלי לי גרפא ותקול דלי לי דעמא: [ו] שם ואמר לן מרחקינן ממני פרסי: [ז] רשכ"ם ד"ה אחריו וכו' והיה השדר מלג: [ח] ד"ה צאוסייס וכו' אימות הן אימת חלש: [י] ד"ה מרבו וכו' שהשליכו הים על: [יא] ד"ה חלסא וכו' נקצן. י"ב ס"א בקוה: [יג] ד"ה צין שילא לשילא שני סנפירין:}

מוסף רש"י

^{אורזילא. הוא ראם נצחמים קינ: ע"י"י. בת יומא. כיום שנולד (שם), ומשאבא דצוארייה. משך זלזלו (שם), ובי מרבעתא דרישיה. כי מרינן של ראשו (שם), וסכר ליה לירדנא. הטיל גלל כידקן וסכר הידקן וסמס היטך מימיו (שם, ע"י"י).}

וגנו